

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
SEITSMENDA KOOSOLEKU
PROTOKOLL**

TALLINN

19. mai 2003.a

Kohal viibisid: **Uno Lõhmus**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Malle Seppik, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Ago Kutsar, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Helve Särgava, Tallinna Linnakohtu esinaine
Hurma Kiviloo, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Aivar Pilv, Advokatuuri esindaja, vandeadvokaat
Reet Roos, Riigikogu liige

Donald Kiidjärv, Tartu Maakohtu kohtunik, asendusliige, sõnaõigusega
Margus Sarapuu, Justiitsministeeriumi asekantsler, sõnaõigusega

Ingrid Tiislär, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse nõunik
Küllü Luha, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent
Kristel Laurson, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

Juhatas: **Uno Lõhmus**, Riigikohtu esimees
Protokollis: **Kristel Laurson**, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

Koosolek algas: **09.30**

Koosolek lõppes: **12.15**

Päevakord

Justiitsministri määrusele „Maa-, linna-, haldus- ja ringkonnakohtute kohtunike arvu määramine“ nõusoleku andmine

1. Sissejuhatus
2. Ülevaade statistikast
3. Kohtute esimeeste tagasiside töökoormust puudutavatele küsimustele
4. Kohtunike ajutine üleviimine

1. Sissejuhatus

Margus Sarapuu andis ülevaate probleemi olemusest – töökoormuse ebavõrdsest jaotumisest erinevate kohtute vahel.

2. Ülevaade statistikast

Timo Ligi refereeris nõukoja liikmetele väljasaadetud statistikat, selgitas, millistel alustel on arvestused tehtud, ning põhjendas kohtade ümberjagamist konkreetsete kohtute kaupa.

Ligi – Arvutus lähtub sellest, et põhimõtteliselt on kohtunike arv Eestis optimaalne. Me ei saa kohtunike kohti nii palju juurde tekitada, et saavutada olukord, kus igas kohtus oleks praegune Eesti keskmine või sellest madalam koormus.

Andmeid võrdlesime välisriikide statistikaga nii palju kui võimalik. Näiteks Rootsiga võrreldes – neil on saabuvate asjade arv kohtuniku kohta suurem kui Eestis. Arvestasime ka kohtunike suhet elanikkonnaga. 15 kohtunikku 1000 elaniku kohta, Saksamaal on see 4, Rootsis 7.

Keskmine koormus koormuspunktide meetoodika järgi on 170 – 175 punkti. See on normaalne koormus. Punktid kehtivad ainult esimese astme kohta. Ringkonnakohtute kohta ei ole võimalik sellist statistikat teha.

Lõhmus – Palun lahti seletada, mida see 170-175 punkti tähendab, mitu istungit peab nädalas pidama, mitu päeva nädalas töötama.

Särgava – Aga kuidas on menetluseks kuluva ajaga?

Tiislär – Tsiviilasjas on arutamiseks normaalne aeg 4-5 kuud, kriminaalasjas 3-4 kuud.

Särgava – Me peame ka rahvale teatama, et sellised menetlustähtajad on riigi poolt aktsepteeritud.

Sarapuu – 3-4 kuud tundub päris hea olevat. Kui võtame eesmärgiks saavutada lahend ühe kuuga, siis nii pikk on ka aeg, mis antakse ametnikule kirjale vastamiseks. Kui me selle tähtaja anname kohtule, siis me ei suuda kunagi Tallinna või Narvat viia selleni, et menetlustähtaeg oleks üks kuu. Kiiremini kui üks kuu ei käi ka lepitusasjad. Euroopa komisjon leidis, et 3-4 kuud on väga hea tulemus.

Uue KrMS rakendamisel suureneb eelkõige prokuratuuri töökoormus. Praegu ei ole analüüsi, kuidas KrMS ja uus TsMS hakkavad mõjutama kohtu töökoormust.

Lõhmus – On vaja, et Justiitsministeeriumi poolt oleks ka analüüs kokku kirjutatud. Materjal ja tabelid on mahukad ja nõuavad palju aega, analüüs on arusaadavam ja seda on lihtsam lugeda.

Pilv – võrdlev analüüs oleks vajalik.

Sarapuu – 4. juuniks saate materjalid.

Kiidjärv – Vaja on ka menetlusseadustike analüüsi. Näiteks tekib probleem KrMS-ga – eeluurimiskohtunik ei saa kriminaalasja arutada. Aga kui on väike kohus, võib tekkida olukord, et üks kohtunik on haige, teine koolitusel ning polegi kedagi, kes istuks.

Sarapuu – Püüame ka uute menetlusseadustike mõjude analüüsi valmis saada.

3. Kohtute esimeeste tagasiside

Ingrid Tiislär tegi ülevaate kohtute esimeeste tagasisidest.

Tiislär – normaalse töökoormuse osas oli vastuste varieerumine suur. Keskmist on raske välja tuua. Sama lugu on halduskohtutega. Jõhvi pakkus, et normaalne on 95 asja aastas, Tartu ja Pärnu leidsid, et on normaalne, kui lahendatakse 5 asja kuus.

4. Kohtunike ajutine üleviimine

Timo Ligi tegi ülevaate Narva Linnakohtu abistamisest ning abistamiskampaania edasisest käigust.

Ligi – Minu teada Monika Velsile jagati asju Lääne-Viru MK-s edasi, kui ta Narvat abistamas oli.

Kiidjärv – See on kohtu üldkogu otsustada, mismoodi asju jagatakse.

Kutsar – Need kohtunikud, kes tahavad appi minna, on nendest kohtutest, kust tahate kohti ära võtta. Kui need kohad ära kaotatakse, siis ei ole enam appiminejaid.

Seppik – Kuid samas me võime oodata, et ei teki enam jääke, kui kohtunike arv ümber vaadatakse.

Lõhmus – Abistamise funktsioon ei ole pikaajaline lahendus, kui töökoormus on kohtutes väga erinev.

Ligi – Kohtunik Vels töötas kuu aja jooksul ainult Narva Linnakohtus. Tema jutust jäi mulje, et talle olid kuhjunud asjad. Tema jutust jäi mulje, et talle jagati oma kohtus asju edasi. Siin tekib küsimus, kas kohtunik võib samal ajal mõlemas kohtus asju lahendada või peab ta abistamise ajal olema ainult abistatava kohtu kohtunik.

Tiislär – Tartu ringkonnakohtunikega tekkiski see küsimus, et nad on kahes kohas – ise valivad, millal Narvas õigust mõistavad. Kõikidel lõpeb abistamise tähtaeg 30. juunil.

Lõhmus – põhiõiguste seiskohalt probleeme ei teki, kui kohtunik teise kohtusse ümber jagatakse. Teise astme kohtuga võib tekkida probleem, et ta lahendab teises astmes lahendit, mida ise esimeses astmes tegi. Minu meelest saab ajutiselt appiläinud kohtunik lahendada oma kohtus asju.

Kiidjärv – Me ei tea tegelikud, millised asjad Narvas on. Ma arvan, et kui mina sinna lähen, leian kindlasti asju, mida saab ruttu ja lihtsalt ära lahendada.

Ligi – Tegimegi Narva Linnakohtu esimehele ettepaneku süstematiseerida asjad. Samas tegime ettepaneku, et Narva Linnakohus teeks pooltele ettepaneku muuta kohtualluvust, siis saab asja kiiremini lahendada.

Luha – Saame Narvast nimekirja, et kohtunik, kes appi läheb, saab juba näha, mis seal lahendamist vajavad.

Kutsar – Esimese astme kogemus on teise astme kohtunikule värskendav. Aga kui ka töökoormus ühtlustub, ei ole me siiski jääkide eest kaitstud. Inimesed jäävad haigeks, kõike võib juhtuda.

Ligi – Me tegime ka ettepaneku, et oleks nõ tuletõrjekohtunik, keda saaks suunata piirkoda, kus vajalik on.

Esimeeste nõupäeval arutamise üleviimise teemat. Ajutiselt ollakse nõus abistama minema, aga keegi ei olnud nõus kohe püsivalt kohut vahetama. Abistamisperioodideks pakutakse küllaltki lühikest aega – paar nädalat kuni paar kuud. Ainult üks kohtunik on olnud nõus rohkem kui aastaks minema.

Lõhmus – Oluliselt lihtsam on nende kohtutega, kust kohtunik on läinud kas pensionile või muidu lahkunud. Teistes kohtades võib kohtade ümberjagamisel tekkida probleeme.

Sarapuu – Kohtunike üldarv jääb samaks, igale kohtunikule on võimalik pakkuda kohta mõnes teises kohtus. Küsimus ongi selles, miks me jagame. Ühel pool on kodanikud, kes tahavad normaalset teenust, teisel pool kohtuniku kui professionaali saatus. Kohtunikul ei tohiks olla probleemi enda rakendamisega, kui tal CV-s on kirjas, et ta on kohtunik olnud. Põhimõtteliselt oleme me valmis sellist kulutust kandma.

Ligi – Ühe kohtuniku koondamise maksumus on ca 190 000 krooni.

Lõhmus – Me ei saa vaadata ainult rahalist külge, kohtunik on nimetatud eluaegseks. Ringkonnakohtusse kandideeritakse ka väljastpoolt, seega võib meil üks koht puudu tulla.

Kiidjärv – Ringkonnakohtunikuks on lihtsam saada väljastpoolt. Üldkogul nenditi, et kuhu astmesse oled läinud, sinna jäädk. Esimese astme kohtunikul enam kuskile liikuda ei ole.

Lõhmus – Me võime otsustada, et me ei võta väljastpoolt.

Seppik – Normaalne on see, et esimese astme kohtunik saab ringkonnakohtunikuks. Peaks tööle hakkama kohtuniku karjäärisüsteem.

Lõhmus – Ma ei ole päris samasugusel seisukohal, kuid kui on võrdsed kandidaadid, siis eelistame esimese astme kohtunikuks.

Kiviloo – Võib-olla peaks tegema konkursi, kus kandideerivad ainult esimese astme kohtunikud. Ilmselt peaks sellest teise astme kohtu konkursist alustamagi.

Seppik – Äkki peab inimestega enne rääkima. Enamuste esimene reaktsioon on „ei“, aga hiljem võivad nad siiski ümber mõelda.

Lõhmus – Osadel ei olekski kolimisprobleemi, sest nad käivad ka praegu teisest linnast oma kohtusse tööle. Mismoodi tehakse valik, kui peab koondama?

Sarapuu – Kui muud lahendust ei leita, läheb ATSi loogika järgi.

Lõhmus – Euroopa Liiduga seoses halduskohtute koormus kasvab kindlasti, eriti Tallinna Halduskohtu oma.

Pilv – Siin võib tekkida probleeme, kuna teise astme kohtuniku kohale kandideerivad kindlasti ka nende kohtute kohtunikud, kuhu on just kohtunikke juurde vaja.

Lõhmus – Oleks otstarbekas enne juunikuu nõukoda uurida, kas on keegi, kes tahaks teise kohtusse minna.

Pilv – Protsessiosalise esindajana jääb mulle mulje, et Tallinn on elu keskpunkt. Ainult kohtunike mõningane ümbertõstmise probleem ei lahenda. Tallinna esimese astme kohtutes ja ringkonnas koormust ei leevenda. Menetluseks kuluv aeg lüheneb võib-olla ainult mõne nädala. Kaotab ilmselt jäägi, mis kuhjub, aga ei vii asjade kiiremale lahendamisele.

Lõhmus – Ressurssi ei taheta juurde anda, seetõttu leitaksegi, et kohtunike arv on optimaalne.

Sarapuu – Me ei väidagi, et neli kohta Tallinna Linnakohtusse oleks piisav. See on lihtsalt esimene samm. Kui me looksime praegu neli uut kohta ja annaksime need Tallinna Linnakohtule, oleks ikkagi tegemist ainult nelja kohaga. Kui me aga kõigepealt jagame ressursi ümber süsteemi sees, lisame Tallinna Linnakohtule neli kohta ja siis

leiame veel vahendeid nelja koha juurdeloomiseks, räägime juba kaheksast kohast. Alustada tuleb sisemiste ressursside ülevaatamisest.

Tiislär – ettepanekud, mis on esitatud koormuse vähendamiseks, vähendavad koormust ka nendes kohtutes, kus ei ole praegu suur koormus.

Ligi – Seoses ajutise abistamisega on tõusetunud ka teine küsimus – lisatasu maksmine abistavale kohtunikule. Alguses maksime abistajatele, aga nüüd esimehed arvasid, et ei ole õiglane maksta.

Kiviloo – 15 % on õigustatud, kui kohtunikule ka omas kohtus jagatakse asju. 15 % tuleb maksta, kui ta kahes kohtus asju lahendab.

Seppik – Kohtunik ei saa ju kodukohtu asju pooleli jätta – tema asju ei saa teiste kohtunike vahel ära jagada.

Ligi – Kartus on see, et kohtunik on rohkem huvitatud oma kodukohtu asjade lahendamisest kui teise kohtu asjade lahendamisest. Sel juhul saab ta asjatult lisatasu.

Pilv – Lisatasu saab maksta, kui kohtunik on teinud aruande selle kohta, kui palju ta teises kohtus asju lahendanud on.

Särgava – kuue kuu pärast on võimalik must-valgel kontrollida, mida kohtunik teinud on.

Lõhmus – kohtunik läheb appi, et lahendada jääki – vanu asju. Ta ei võta uusi asju. Ta ei tohi asju valida, vaid esimees annab talle asjad, mis peavad esmajärjekorras lahendatud saama.

Üks küsimus veel – ma pean tegema Riigikogus ettekande. KHN peaks selle eelnevalt läbi arutama (KS §41 lg 3 p 3) ja seda võime teha elektrooniliselt. Ootan teie ettepanekuid e-posti teel.

Järgmine nõupidamine on 20. juunil 2003 kell 10.00.

Täiendavad materjalid saadetakse liikmetele 4. juunil 2003.